

Vergaderjaar 2009-2010

31855 Wijziging van de Wet op de jeugdzorg in verband met de introductie van een verwijsindex om vroegtijdige en onderling afgestemde verlening van hulp, zorg of bijsturing ten behoeve van risicojongeren die bepaalde risico's lopen te bevorderen (verwijsindex risicojongeren)

D MEMORIE VAN ANTWOORD

Ontvangen 24 november 2009

Op 3 november 2009 heeft de Commissie voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport/Jeugd en Gezin (VWS/JG) voorlopig verslag uitgebracht over het wetsvoorstel verwijsindex. Hierbij dank ik de commissie voor haar bevindingen. In deze memorie van antwoord ga ik graag in op de vragen die zijn gesteld.

Bij de beantwoording van de vragen is de volgorde van het voorlopig verslag aangehouden. Daar waar de vragen samenhang vertonen, zijn deze gezamenlijk beantwoord.

Doel en doelgroep

Zoals de leden van de CDA-fractie terecht aangeven moet de verwijsindex ten dienste staan van de hulpverlening en is het in het belang van het succes van de verwijsindex dat dit door het veld wordt gezien als een hulpmiddel en niet als dwangmiddel. Ik ben het daar van harte mee eens. Derhalve wil ik nogmaals benadrukken dat het gebruik van de verwijsindex geen doel op zich is (dus geen melden om het melden), maar een hulpmiddel dat de samenwerking tussen professionals faciliteert. De voorlichting van het veld over doel, inhoud en gebruik van de verwijsindex geschiedt op verschillende wijzen en met gebruikmaking van verschillende methoden. Ik noem hier de Handreiking voor het melden, de privacywegwijzer en de e-learning modules waar ik in de paragraaf, "melden aan de verwijsindex", nader op in zal gaan. Daarnaast kan via de website (www.verwijsindex) een informatiebrochure en nieuwsbrieven worden geraadpleegd of gedownload. In al het voorlichtingsmateriaal wordt veel aandacht besteed aan het feit dat de meldingsbevoegden een meldrecht hebben (geen meldplicht) en de te maken belangenafweging die daarbij hoort. Tevens zal er een brochure worden uitgebracht die professionals aan jongeren en ouders kunnen meegeven waarin uitleg wordt gegeven over het doel en de werking van de verwijsindex, maar over ook de rechten van de jeugdige. Verder is er een "Helpdesk samenwerken voor de jeugd" ingesteld bij Jeugd en Gezin waar mensen met vragen over de implementatie terecht kunnen. Ook zijn er implementatiemanagers bij ICTU actief die gemeenten ondersteunen bij de aansluiting op en het werken met de verwijsindex. Verdere voorlichting en scholing ten behoeve van professionals is een taak van de desbetreffende instanties die met de verwijsindex gaan werken.

Graag wil ik nog een aantal verhelderende opmerkingen maken bij het evaluatierapport waar de leden aan refereren. In het kader van de proeftuin wordt er veelvuldig gemeld en ontstaan er steeds meer waardevolle, zowel intragemeentelijke als bovengemeentelijke matches. Het evaluatierapport van AEF waaraan de leden van CDA-fractie refereren, heeft betrekking op de eerste fase van de proeftuin en deze is gaande weg steeds meer "volwassen" geworden met inmiddels zo'n kleine 200 aangesloten gemeenten. Hierdoor is er dus al meer kritische massa ontstaan.

Net als de leden van de PvdA-fractie heeft de regering zich ook afgevraagd welke leeftijdsgrens voor de verwijsindex gehanteerd zou moeten worden. Een belangrijke reden waarom in het wetsvoorstel is gekozen voor de leeftijd van 23 en niet 21 jaar zoals de leden van de PvdA voorstellen, is dat de leeftijd van 23 jaar aansluit bij de doelgroep waarop het Nederlandse jeugdbeleid zich richt. Dit blijkt bijvoorbeeld uit de Wet op de jeugdzorg zelf, waarin is bepaald dat jeugdzorg onder bepaalde omstandigheden kan

worden verleend tot 23 jaar. Nu de verwijsindex er is om dit beleid te ondersteunen, ligt het voor de hand om gelijke leeftijdsgrenzen te hanteren. In de voorbereiding van het wetsvoorstel is, mede naar aanleiding van opmerkingen uit het veld, zowel een hogere als een lagere leeftijdsgrens overwogen. Beslissend is uiteindelijk geacht dat de verwijsindex een instrument is om risico's in "ontwikkeling naar volwassenheid" op te sporen. Daarbij moet naar de mening van de regering dan ook een duidelijke link zijn naar de leeftijd waarop mensen in Nederland geacht worden volwassen te zijn, derhalve 18 jaar. Aangezien het bereiken van de meerderjarigheidsleeftijd nog niet betekent dat men dan ook meteen volwassen hoeft te zijn, is besloten om aan te sluiten bij de leeftijdsgrens die al in de Wet op de jeugdzorg wordt gehanteerd, derhalve 23 jaar. Mocht echter blijken dat in de praktijk deze leeftijdsgrens niet adequaat is, dan zal dit blijken uit de evaluatie van het wetsvoorstel over twee jaar, dan wel zal eerder worden bezien hoe hiervoor een oplossing kan worden gezocht.

De leden van de SP-fractie en de leden van de GroenLinks-fractie merken op dat wetgeving in ons land nogal eens tot stand komt zonder uitgebreide analyse van doel, noodzaak en effectiviteit van het voorstel en dat dit ook het geval zou kunnen zijn voor onderhavig wetsvoorstel. Ik maak graag van deze gelegenheid gebruik om de noodzaak van de verwijsindex toe te lichten. In het kader van de Operatie Jong is gebleken dat professionals die werken met (gemeentelijke) risicosignaleringsystemen elkaar beter weten te vinden, waardoor zij beter en sneller zicht krijgen op een jeugdige en de zorg, hulp of bijsturing die hij nodig heeft eerder kunnen bieden en beter op hem toe kunnen snijden. Deze lokale signaleringssystemen werken dus goed, maar hebben als nadeel dat zij alleen signalen binnen een gemeente bundelen en niet daarbuiten. Er is dus geen samenhang met de risicosignalen die bij andere gemeenten staan geregistreerd. De noodzaak van een landelijke verwijsindex is dan ook tweërlei. In de eerste plaats maakt de verwijsindex informatie-uitwisseling tussen professionals uit verschillende gemeenten mogelijk. Dit is uitermate belangrijk, nu jeugdigen in toenemende mate mobiel zijn: ze wonen in gemeente A, gaan op school in gemeente B, sporten in gemeente C en gaan uit in gemeente D. Deze grote mobiliteit komt ook regelmatig voor bij multi-probleem gezinnen die vaker verhuizen en op die manier hulpverleningstrajecten kunnen ontwijken. Dit alles leidt ertoe dat professionals elkaar moeilijk kunnen vinden omdat het netwerk rondom een jeugdige en een gezin zich niet meer beperkt tot één gemeente. Bovendien is het voor de hulpverlening in één gemeente niet te doen om zelf al die verplaatsingen in de gaten te houden. In de tweede plaats helpt de verwijsindex om sneller een completer beeld te krijgen van de jeugdige en de problemen waarmee hij kampt. Immers, het is in toenemende mate zo dat jeugdigen meerdere problemen tegelijk hebben, bijvoorbeeld én opvoedingsproblemen, én leerproblemen én een psychische ziekte of stoornis. Ik ben van mening dat de verwijsindex in de vorm zoals in het wetsvoorstel voorgesteld een passend en noodzakelijk antwoord is op de geschetste problemen.

Met betrekking tot de vraag van de leden van de SP-fractie en de leden van de GroenLinks-fractie over wat wordt verstaan onder "daadwerkelijk", en een daarop aansluitende vraag van de leden van de ChristenUnie-fractie en de leden van de SGP-fractie, merk ik het volgende op. Deze tekst is opgenomen om in het artikel beter tot uiting te laten komen dat het gaat om wezenlijke bedreigingen van jeugdigen, en niet 'zo maar' alle mogelijke tegenslagen, waarmee een jeugdige zich tijdens zijn leven geconfronteerd ziet. Dus met andere woorden, het moet gaan om serieuze aanwijzingen dat de jeugdige serieus wordt bedreigd in zijn ontwikkeling naar volwassenheid; de verwijsindex is er niet voor allerlei 'klein leed' of 'klein ongemak'. In het verlengde daarvan ligt ook dat met deze aanpassing nog duidelijker wordt gemaakt dat 'de overheid' of 'de hulpverlening' niet alle problemen van jeugdigen kan wegnemen. Zoals ook al in de memorie van toelichting is benadrukt, moet niet de suggestie worden gewekt alsof de verwijsindex de oplossing is voor alle problemen van jeugdigen. Voor de praktijk van de meldingsbevoegden is deze aanscherping nog een extra bevestiging van de te maken belangenafweging en de daarbij te betrachten zorgvuldigheid bij het doen van meldingen aan de verwijsindex. Zij moeten dus kijken of het niet slechts gaat om reguliere opgroei- en opvoedingsproblemen die elke jeugdige wel eens heeft, maar om meer serieuze en vaak ook meer structurele problemen. Waar het uiteindelijk dan op neerkomt, is dat zij hun beslissing onderbouwen: op basis van welke waarnemingen is de meldingsbevoegde tot de beslissing gekomen dat een melding aan de verwijsindex

noodzakelijk was.

Eén en ander wordt verder uitgewerkt in de Handreiking melden die ik nog dit jaar ter beschikking zal stellen. Verder zijn ook de diverse bij de verwijsindex betrokken instanties bezig met het maken van instructies voor meldingsbevoegden. Hierbij wordt uiteraard steeds uitgegaan van de aangescherpte tekst van artikel 2j.

De leden van de SP-fractie en de leden van de GroenLinks-fractie stellen een vraag over wat wordt verstaan onder "bijsturing". In artikel 2a, onder c, van het wetsvoorstel, wordt "hulp, zorg en bijsturing" gedefinieerd als de werkzaamheden die een meldingsbevoegde op grond van de voor hem geldende regelgeving ten behoeve van een jeugdige verricht. Bijsturing is in de zin van het wetsvoorstel niet los te zien van hulp en zorg. Er is gekozen voor deze trits om tot uitdrukking te brengen dat de verwijsindex een instrument is dat inzetbaar is over de verschillende domeinen heen. De keuze voor "hulp, zorg en bijsturing" maakt dat de keuze voor meerdere domeinen een logische is. Bovendien heeft de doelstelling van de verwijsindex met deze keuze niet de doelstellingen van de meldingsbevoegde instanties en functionarissen te herhalen, maar sluit de doelstelling van de verwijsindex naadloos aan op de doelstellingen van alle meldingsbevoegde instanties en functionarissen.

Graag licht ik in antwoord op de vraag van de leden van de SP-fractie en de leden van de GroenLinks-fractie of het wetsvoorstel de toetsing aan het noodzakelijkheidsvereiste van artikel 8 van het EVRM doorstaat, toe dat dit het geval is. Het noodzakelijkheidsvereiste omvat drie criteria. Er moet sprake zijn van een dringende maatschappelijke behoefte, en er moet voldaan zijn aan de eisen van proportionaliteit en subsidiariteit.

In Nederland beschouwt de overheid het als haar taak voor jeugdigen de voorwaarden te creëren voor de beste kansen om zich ten volle te kunnen ontwikkelen. Uit het Verdrag inzake de rechten van het kind vloeit de verplichting voor de overheid hiertoe voort. Maar ook de samenleving verwacht hier een actieve overheid. Ondanks de vele initiatieven die al zijn ontplooid om ontsporing van jeugdigen te voorkomen of te beperken, blijft het een hardnekkig probleem deze jeugdigen in beeld te krijgen. Voor de aanpak van problematiek bij jeugdigen is het van groot belang dat daadwerkelijke bedreigingen voor een gezonde en veilige ontwikkeling vroegtijdig worden gesignaleerd. De hulpverlening zal dan vaak minder ingrijpend hoeven zijn. Daarvoor is het noodzakelijk dat de betrokken professionals hulpverleningstrajecten met elkaar kunnen afstemmen. De verwijsindex stelt hen hiertoe in staat. Hiermee is de dringende maatschappelijke behoefte aan de verwijsindex aangetoond.

Volgens het proportionaliteitsbeginsel mag de inbreuk op de belangen van de bij de verwerking van persoonsgegevens betrokkene niet onevenredig zijn in verhouding tot het met de verwerking te dienen doel. Deze toets speelt een rol wanneer het gaat om de toepassing van de uitoefening van een bevoegdheid tot de verwerking van persoonsgegevens, waarbij een inbreuk op het privé-leven aan de orde is. Dit vergt een belangenafweging aan de hand van de omstandigheden van het concrete geval. Bij een melding in de verwijsindex wordt het belang van de betrokkene afgewogen tegen het belang van vroegtijdige signalering van risico's die jeugdigen in hun gezonde en veilige ontwikkeling naar volwassenheid daadwerkelijk bedreigen. Bij het gebruik van het meldrecht dat voortvloeit uit de artikel 2j van het wetsvoorstel weegt de meldingsbevoegde dit zwaarwegende belang af tegen het belang van respect voor het privé-leven van de betrokkene. De inmenging in de persoonlijke levenssfeer bestaat eruit dat enkel het burgerservicenummer van een jeugdige in de verwijsindex wordt opgenomen. Dat is uitsluitend de informatie die absoluut nodig is om de bij de jeugdige betrokken professionals bij elkaar te brengen. Gelet op het doel van de verwijsindex is nadere informatie niet nodig, en het wetsvoorstel beperkt zich hier dan ook toe. Daarmee voldoet het wetsvoorstel aan de proportionaliteitseis.

Het subsidiariteitsbeginsel houdt in dat het doel waarvoor persoonsgegevens worden verwerkt in redelijkheid niet op een andere, voor de bij de verwerking van persoonsgegevens betrokkene minder nadelige wijze kan worden verwezenlijkt. Professionals die jeugdigen in enige vorm hulp, zorg of bijsturing verlenen, worden er steeds mee geconfronteerd, dat zij vaak niet op de hoogte zijn van elkaars betrokkenheid bij een jeugdige. Hierdoor ontbreekt de afstemming die noodzakelijk is om de jeugdige precies de hulp, zorg of bijsturing te kunnen bieden, die hij nodig heeft. De afgelopen jaren zijn de nodige middelen beproefd. Deze initiatieven zijn nuttig, maar onvoldoende

gebleken om het geconstateerde probleem van gebrekkige samenwerking op te lossen. Met een landelijke verwijsindex wordt voorzien in het noodzakelijke instrument om de samenwerking tot stand te brengen, ook over de gemeentegrenzen heen. Uit de proeftuin van de verwijsindex is al gebleken dat de landelijke verwijsindex een trefzeker instrument is om de noodzakelijke samenwerking te organiseren. Dat met de verwijsindex gegevens van jeugdigen in een landelijk register komen, is onvermijdelijk, aangezien dat nu juist de meerwaarde van het systeem is. Om de inbreuk op de persoonlijke levenssfeer van de betrokkene te beperken, is in het wetsvoorstel een aantal maatregelen opgenomen. Gezien de beperkte hoeveelheid gegevens die wordt verwerkt in de verwijsindex en de maatregelen die zijn getroffen voor de bescherming van deze gegevens, is het niet mogelijk professionals op een voor de betrokken jeugdige minder belastende manier van elkaars betrokkenheid op de hoogte te stellen. Hiermee voldoet het wetsvoorstel aan de subsidiariteitseis. Concluderend kan dus worden gesteld dat in het wetsvoorstel een zorgvuldig systeem is neergelegd dat de toets aan het EVRM kan doorstaan.

Naar aanleiding van de vragen van de leden van de ChristenUnie-fractie en de leden van de SGP-fractie over de herformulering van de aanhef van het meldingenartikel (artikel 2j)¹ en de gevolgen daarvan voor het wetsvoorstel en de praktijk kan ik het volgende melden. Met de gewijzigde aanhef is de doelgroep als zodanig niet beperkt, maar scherper omschreven. Hieraan lag de zorg ten grondslag dat de doelgroep onbedoeld te ruim was en dat er mogelijk jeugdigen in de verwijsindex terecht zouden komen die daar niet horen. Met het amendement is getracht om de bedoeling van het wetsvoorstel, te weten dat alleen jeugdigen die daadwerkelijk risico's lopen aan de verwijsindex mogen worden gemeld, nog preciezer te duiden. Dit heeft dus geen consequenties voor de bedoeling van de wet en het onderliggende beleid, maar wel mag gesteld worden dat hiermee de bedoeling van de wet nog duidelijker over het voetlicht komt. Verwacht mag dan ook worden dat de meldingenpraktijk hier goed mee uit de voeten zal kunnen. De discussies die zowel in de schriftelijke als de mondelinge gedachtewisseling over dit wetsvoorstel zijn gevoerd, zullen bij de professionals die zich thans aan het voorbereiden zijn op het werken met de verwijsindex bijdragen aan de notie van een zorgvuldig gebruik van de verwijsindex, in het bijzonder een zorgvuldige belangenafweging. Daarmee samenhangend wil ik opmerken dat deze aanscherping van de doelgroep ook ertoe kan bijdragen om te grote verwachtingen van de verwijsindex – namelijk de pretentie dat de overheid alle belemmeringen waarmee een jeugdige zich tijdens zijn leven geconfronteerd ziet, zal voorkomen of wegnemen – te temperen. De aangescherpte tekst draagt er verder toe bij dat in de voorlichting over de verwijsindex extra aandacht wordt besteed aan de uitleg over de toepassing van artikel 2j.

Voorts stellen deze leden de vraag over de begrippen gezondheid en veiligheid. Daarover het volgende. Gezondheid en veiligheid in de context van de verwijsindex zijn complementaire begrippen. Het doel dat met de verwijsindex wordt nagestreefd in het licht van artikel 8, tweede lid, van het EVRM, is de bescherming van de gezondheid van de betrokken jeugdige, waarbij 'gezondheid' ruim moet worden opgevat. Voor de invulling van het begrip gezondheid is dan ook aangesloten bij de definitie die de Wereldgezondheidsorganisatie aan dit begrip geeft.² Deze definitie luidt als volgt: een toestand van volledig lichamelijk, geestelijk en maatschappelijk welzijn en niet slechts de afwezigheid van ziekte of andere lichamelijke gebreken. De in artikel 2j opgesomde risico's op basis waarvan een jeugdige aan de verwijsindex kan worden gemeld sluiten alle dan ook aan op deze definitie.

In het kader van de verwijsindex sluit de term veiligheid nauw aan bij het brede begrip gezondheid. De term 'veiligheid' ligt in het verlengde hiervan; hiermee wordt nog eens extra benadrukt dat het gaat om het beschermen van de jeugdige in alle facetten van zijn ontwikkeling. Bovendien wordt met de opneming van de term veiligheid nog eens onderstreept dat de verwijsindex niet alleen een instrument is voor professionals in de zorgdomeinen, maar even goed voor professionals in de andere in het voorstel genoemde domeinen.

In reactie op de vraag van de leden van de D66-fractie en het lid van de OSF-fractie naar het voorkomen van een "function creep", het volgende. De belangrijkste waarborg is

¹ Kamerstukken II 2008/09, 31 855, nr. 50.

² Preambule van het Statuut van de Wereldgezondheidsorganisatie, 1946, Trb. 1946, 16, laatstelijk gewijzigd Trb. 1998, 255, en gecorrigeerd Trb. 2006, 73.

gelegen in de doelbinding van het wetsvoorstel, opgenomen in artikel 2d. Een beleidsmatige wens tot uitbreiding van het doel, kan alleen worden gerealiseerd met een wetswijziging. Als het puur gaat om feitelijk handelen in strijd met de doelstelling van de wet, dan zal daarop zowel door de instelling zelf, als gemeenten in het kader van de samenwerkingsovereenkomsten, als het College bescherming persoonsgegevens en de reguliere inspecties op worden toegezien.

Melden aan de verwijfsindex

Op de vraag van de leden van de CDA-fractie op welke wijze de regering meldingen aan de verwijfsindex denkt te bevorderen, alsmede de vraag van de leden van de PvdA-fractie inzake de benodigde cultuurverandering het volgende. Terecht merken de leden van de CDA-fractie op dat een verwijfsindex waar geen gebruik van wordt gemaakt, zijn doel voorbij schiet. Wel wil ik zoals eerder aangegeven, benadrukken dat het gebruik van de verwijfsindex geen doel op zich is (dus geen melden om het melden), maar een hulpmiddel dat de samenwerking tussen professionals faciliteert. Vanuit die optiek heb ik een aantal instrumenten laten ontwikkelen die ertoe moeten bijdragen dat zorgvuldig en doordacht met de verwijfsindex wordt gewerkt. Uitgangspunt is dat het gebruik van de verwijfsindex onderdeel wordt van het reguliere werkproces van professionals. Allereerst heb ik op 7 oktober 2009 de digitale privacywegwijzer beschikbaar gesteld aan het veld. De privacywegwijzer is ontwikkeld voor alle professionals die betrokken zijn bij hulpverlening aan (de ouders van) kinderen en jongeren. Indien de professional cliëntgegevens wil uitwisselen, maar twijfelt of de privacywetgeving dat toestaat, dan kan de professional dit instrument raadplegen. De digitale privacywegwijzer maakt, per instantie, in enkele stappen inzichtelijk onder welke voorwaarden er informatie met andere professionals gedeeld mag worden. Daarnaast ben ik voornemens om een aantal landelijke workshops te organiseren, waarin een privacydeskundige professionals uitleg geeft over wat er in het belang van het kind kan en mag op het gebied van privacy. Verder komt er nog voor het eind van dit jaar een aangescherpte 'Handreiking melden aan de verwijfsindex' beschikbaar. De handreiking is een hulpmiddel voor en door professionals om te gebruiken bij het maken van de professionele afweging, een jongere al dan niet te melden aan de verwijfsindex. In aanvulling hierop heb ik zoals eerder al aangegeven, een aantal zogenaamde 'e-learning modules' laten ontwikkelen waarin professionals met behulp van digitale beelden onder andere worden geschoold in het voeren van gesprekken met ouders en kinderen indien er een melding aan de verwijfsindex is gedaan. Deze e-learning modules komen begin 2010 beschikbaar voor professionals. Dit alles is er op gericht om de professionals nog bewuster te maken van het herkennen van risicosignalen en het maken van een risicotaxatie als bedoeld in het wetsvoorstel, zodat zij zorgvuldig, weloverwogen en, mede met het oog op de communicatie met de betrokken ouders en jeugdigen, goed onderbouwd tot een melding kunnen komen.

De leden van de CDA-fractie, de leden van de SP-fractie en de leden van de GroenLinks-fractie informeren naar de mogelijkheden in het huidige wetsvoorstel om informatie op gezinsniveau tussen hulpverleners uit te wisselen en stand van zaken met betrekking tot de technische en juridische exercitie daaromtrent. Daarover, het volgende. Ik ga er vanuit dat deze leden met een gezinsmelding bedoelen een voorziening waarmee meldingen over jeugdigen uit hetzelfde gezin met elkaar kunnen worden gematcht. Op grond van het onderhavige wetsvoorstel kunnen meldingen van jeugdigen die behoren tot hetzelfde gezin in de verwijfsindex niet aan elkaar worden gekoppeld. De verwijfsindex authenticiteit de identiteit van een gemelde jeugdige en matcht deze slechts aan meldingen met betrekking tot diezelfde jeugdige. Meldingen aan of signalen uit de verwijfsindex geven dus geen inzicht in de gezinssituatie van de betrokken jeugdige. Dat neemt niet weg, zoals de leden zelf ook al bepleiten, dat het wel zo kan zijn dat nadat er een match is ontstaan naar aanleiding van één gezinslid, er tussen de betrokken melders informatie kan worden uitgewisseld of de jeugdige en eventueel het gezin waartoe hij behoort. Op deze informatie-uitwisseling zijn de bestaande regels van toepassing. De professionals, die zorgen hebben ten aanzien van dezelfde jeugdige, kunnen dus informatie over de betrokken jeugdige met elkaar uitwisselen, voor zover bestaande wet- en regelgeving met betrekking tot de bescherming van de persoonlijke levenssfeer dat toestaat. Binnenkort zal ik de Tweede Kamer een brief sturen met daarin een eerste verkenning

naar de juridische haalbaarheid en de technische uitvoerbaarheid van een gezinsfunctionaliteit in de verwijsindex. In deze brief zet ik uiteen wat de mogelijkheden zijn met betrekking tot een dergelijke functionaliteit. U ontvangt daarvan ook een kopie.

In reactie op de vraag van de leden van de PvdA-fractie welke hulpverleners meldingsbevoegd zijn, geldt dat categorieën van instanties en functionarissen bij algemene maatregel van bestuur worden aangewezen. Om aangewezen te kunnen worden moeten die categorieën voldoen aan een aantal in het voorstel gestelde eisen. Zo moeten zij opereren binnen de in het voorstel genoemde domeinen en moeten zij bepaalde afspraken hebben gemaakt met het college burgemeester en wethouders. Dit zijn harde eisen waarvan niet kan worden afgeweken. Het is vervolgens aan de aangewezen instanties om te bepalen welke medewerkers binnen de instantie meldingsbevoegd worden gemaakt. Hierbij gaat het om instanties en functionarissen die werkzaam zijn in de domeinen jeugdzorg, jeugdgezondheidszorg, onderwijs, maatschappelijke ondersteuning, werk en inkomen en politie en justitie. Instanties die binnen die domeinen werkzaam zijn, zijn bijvoorbeeld bureaus van jeugdzorg, Jeugd-GGZ, GGD-en, consultatiebureaus, scholen, regionale meld- en coördinatiepunten, leerplichtambtenaren, MEE-organisaties, instanties voor sociaal maatschappelijk werk, schuldhulpverlening, de politie, bureaus halt, de raad voor de kindbescherming. Voor de exacte aanwijzing verwijs ik naar de amvb die op de gebruikelijke wijze zal worden voorgehangen bij uw Kamer. De werkversie van de amvb³ is meegestuurd met deze memorie van antwoord.

Naar aanleiding van de vraag van de leden van de PvdA-fractie of het risico bestaat dat professionals geen verdere actie ondernemen omdat zij een melding aan de verwijsindex hebben gedaan, sluit ik graag aan bij mijn antwoord op een soortgelijke vraag van de leden van de SP-fractie. De verwijsindex is een instrument, een hulpmiddel. De professionals in het veld weten heel goed dat ze niet klaar zijn als ze een jeugdige hebben gemeld. Ze zijn al bij de jeugdige betrokken (bijvoorbeeld als leraar of als huisarts), en zullen vaak ook verder betrokken blijven. Wel kan het zijn dat bijvoorbeeld in het casusoverleg wordt afgesproken dat een andere melder het voortouw zal nemen. Echter, zolang een professional met een jeugdige te maken heeft, zal hij hem de zorg, hulp of bijsturing moeten geven die voortvloeit uit zijn professie. Een melding aan de verwijsindex kan dus nooit in de plaats komen van professioneel handelen. Professionals zien in het kader van professioneel handelen een grote meerwaarde in het gebruik van de verwijsindex omdat dit bijdraagt aan een completer beeld van de problematiek van de jeugdige, waardoor de hulpverlening meer op maat kan worden toegesneden. Ik ben dan ook van mening dat het risico waar de leden van de PvdA-fractie naar vragen zich niet voor zal doen.

Op de vraag van de leden van de SP-fractie en de leden van de GroenLinks-fractie of een melding aan de verwijsindex in de plaats kan komen van echte vruchtbare samenwerking, is mijn antwoord dus nadrukkelijk ontkennend. Met de verwijsindex krijgen de professionals in het veld een instrument in handen om snel op de hoogte te worden gebracht van elkaars betrokkenheid bij een jeugdige om zo de hulpverlening aan de jeugdige af te kunnen stemmen. Een melding aan de verwijsindex bevordert dus de samenwerking omdat de professional weet wie er nog meer is betrokken bij de jeugdige. Immers een jeugdige is pas geholpen als de professionals die een melding hebben gedaan en er een match is ontstaan, contact met elkaar opnemen en de hulpverlening afstemmen. En dan start dus de samenwerking. Het kan dus nooit zo zijn dat de verwijsindex in plaats komt van de samenwerking. Naar aanleiding van de opmerking van deze leden ten aanzien van de situatie in Groningen, heb ik navraag gedaan. In Groningen is de aansluiting tussen bureau jeugdzorg en ZAT als volgt geregeld. In de basis blijft bureau jeugdzorg betrokken bij de ZAT's. Zijn inzet vindt echter niet meer versnipperd plaats bij de afzonderlijke ZAT's, maar centraal binnen de CJG's. De 'persoonlijke en vruchtbare samenwerking' wordt daardoor dus niet geschaad. Er worden juist duidelijkere en betere afspraken gemaakt.

De leden van de SP-fractie en de leden van de GroenLinks-fractie stellen vragen over de algemene maatregel van bestuur en de aanwijzing van categorieën van meldingsbevoegden en over de Antillianencoördinator. Daarover het volgende. In het

³ Ter inzage gelegd op afdeling Inhoudelijke ondersteuning onder griffie nr. 143897.01

ontwerpbesluit dat u in het kader van de in de Wet op de jeugdzorg gebruikelijke voorhangprocedure zal worden voorgelegd, worden, zoals het er op het moment van het schrijven van deze memorie van antwoord uitziet, 23 categorieën van instanties aangewezen en twee categorieën van functionarissen. In de bijlage bij deze memorie is een voorlopige lijst met aan te wijzen categorieën opgenomen.

De Antillianencoördinator zal zoals het er nu naar uitziet als zodanig niet worden aangewezen. Het specifiek benoemen van die coördinator is om diverse redenen niet aan te bevelen. Een dergelijke coördinator is om te beginnen al niet in alle gemeenten aanwezig. Zo die er wel is, is dat vaak een momentopname van problemen die op een bepaald moment spelen. Het is namelijk goed mogelijk dat na verloop van tijd problemen opspelen met andere groepen van jeugdigen. Dan zou het besluit daarop weer moeten worden aangepast, hetgeen niet wenselijk is vanuit het oogpunt van wetgevingsefficiëntie. Daarom is gezocht naar een toekomstbestendige omschrijving. Een andere reden is dat het expliciet benoemen van de Antillianencoördinator mogelijk als discriminatoir zou kunnen worden aangemerkt; het behoeft geen betoog dat dit moet worden vermeden. Om deze redenen is gekozen voor een meer neutrale aanwijzing, te weten de gemeentelijke coördinator van het doelgroepenbeleid voor jeugdigen. Afhankelijk van de mate waarin bepaalde problematiek zich op lokaal niveau voordoet, hebben veel gemeenten namelijk medewerkers aangesteld die een procesmatige rol op zich nemen bij de aanpak van deze problematiek. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om medewerkers die zich bezig houden met tienermoeders, zwerfjongeren, hangjongeren en aan drank- en drugsverslaafde jongeren. Gemeenten die in dat licht een medewerker hebben aangesteld voor de coördinatie van zorg, hulp of bijsturing voor jeugdigen binnen een bepaalde doelgroep kunnen op grond van de algemene maatregel van bestuur deze medewerker als meldingsbevoegde aanwijzen. Op die manier biedt de algemene maatregel van bestuur een grondslag voor het aanwijzen van de Antillianencoördinator als meldingsbevoegde.

Ik merk hierbij overigens op dat in meldingen aan en signalen uit de verwijsindex niet te achterhalen is voor welke doelgroep de meldingsbevoegde doelgroepenecoördinator is aangesteld.

De leden van de SP-fractie en de leden van de GroenLinks-fractie stellen diverse vragen over de wijze waarop aansluiting op de verwijsindex kan plaatsvinden. Deze licht ik graag toe.

De verwijsindex is zodanig opgezet dat deze zowel rechtstreeks toegankelijk is, als met behulp van andere signaleringssystemen. Dit betekent dat gebruikers kunnen aansluiten met behulp van hun eigen systemen (mits die aan bepaalde eisen voldoen (zie hieronder)). Daarnaast beschikt de verwijsindex over een zogenaamd 'portaal' voor gebruikers die niet beschikken over eigen systemen. Met behulp van dit portaal kunnen zij met gebruikersnaam en wachtwoord een melding doen aan de verwijsindex. Deze wijze van inrichting sluit aan bij de zogenaamde architectuuruitgangspunten⁴ van de (elektronische) (rijks) overheid. De verwijsindex heeft zo een technisch koppelvlak dat zowel door de eigen website als door externe systemen wordt gebruikt. Concreet betekent dit dat een melding op drie manieren in de verwijsindex kan worden ingebracht:

- via de landelijke website door een geautoriseerde professional,
- via een lokaal signaleringssysteem door een door de gemeente daartoe geautoriseerde instantie of hulpverlener;
of via een landelijk werkend bronsysteem door een geautoriseerde instantie of hulpverlener, zoals het landelijke systeem van de raad voor de kindbescherming.

De verwijsindex is ontworpen met toepassing van de meest actuele beveiligingsvoorschriften (NEN7510). Periodiek wordt door officiële instanties het beveiligingsniveau gecontroleerd op mogelijke hack- en kraakbedreigingen. Bij het beheer van de verwijsindex wordt een actief beleid gevoerd op de waarborging van de beveiliging. Op grond van het wetsvoorstel in samenhang met de Wet bescherming persoonsgegevens is de Minister voor Jeugd en Gezin als verantwoordelijke gehouden om passende technische en organisatorische maatregelen te nemen om de in de verwijsindex opgenomen gegevens te beveiligen tegen verlies of tegen enige vorm van onrechtmatige verwerking. De privacyaspecten zijn in de verwijsindex geborgd door het gebruik van zware beveiligingsprocedures. De toegang tot de verwijsindex wordt geregeld met PKI-

⁴ NORA: Nederlandse overheid referentie architectuur.

overheidscertificaten.

Indien via een lokaal signaleringssysteem of via een landelijk werkend bronsysteem wordt aangesloten op de verwijfsindex, dan draagt het gemeentelijke of landelijk bronsysteem zorg voor toegang en beveiliging. Alvorens een dergelijk systeem wordt aangesloten op de verwijfsindex dient door de gemeente te zijn vastgesteld dat het lokale systeem voldoende is beveiligd.

In het kader van het aansluiten op de verwijfsindex, wordt het principe gehanteerd dat instanties zoveel mogelijk via de lokale risicosignaleringsystemen aansluiten op de verwijfsindex. Immers de hulpverlening vindt in de lokale context plaats en instanties werken op lokaal niveau samen. Zo zullen landelijk georganiseerde organisaties als bureau Halt en bureau jeugdzorg via de lokale risicosignaleringsystemen aansluiten. Uitzondering op dit principe is de raad voor de kindbeschermer die landelijk is aangesloten in verband met haar reguliere werkprocessen en positie in de keten. In het concrete geval van de huisartsen die door de leden van de SP-fractie als voorbeeld wordt genomen, geldt dat zij onderdeel uitmaken van een lokaal samenwerkingsverband. Indien zij deel uitmaken van het samenwerkingsconvenant dat de gemeenten met lokale partijen afsluit, dan kunnen de huisartsen op die wijze melden aan de verwijfsindex.

Op vraag van de leden van de SP-fractie en de leden van de GroenLinks-fractie hoe het zit met het doorgeven van de verhuisbewegingen, het volgende. De verwijfsindex wordt door de landelijke GBA geïnformeerd over verhuizingen. De GBA verstrekt gegevens over de nieuwe woonplaats van jeugdigen zodra deze (met de ouders) worden ingeschreven in de GBA van een andere gemeente. Hiertoe verstrekt de GBA de verwijfsindex een bericht met de oude en nieuwe gemeentelijke inschrijving, waarna de verwijfsindex deze «bovengemeentelijke» wijziging via een verhuissignaal doorgeeft aan de betrokken professionals en instanties waarvoor geldt dat de melding die zij over een jeugdige hebben gedaan een actieve status heeft. In het verhuissignaal is de oude en nieuwe gemeente van de jeugdige opgenomen. Tevens ontvangt de regievoerder van de nieuwe gemeente een zogenaamd 'notificatiebericht', waarin de instantie, de contactgegevens van de professional en de contactgegevens van de coördinator zijn opgenomen voor iedere actieve melding. Op deze wijze kan de regievoerder in het kader van zijn taak om na te gaan of er wel iets met een melding gebeurt ook in de gaten houden of de verhuismelding is doorgekomen bij de hulpverlening.

Op de vraag van de leden van de SP-fractie en de leden van de GroenLinks-fractie of een melding wordt ingetrokken als de oorspronkelijke melder is vertrokken, het volgende. In het algemeen zal dat niet het geval zijn, maar zal de opvolger uitgaan van de juistheid van een eenmaal gedane melding. Dat neemt uiteraard niet weg dat het hem vrijstaat om een eigen oordeel te vellen over een door zijn voorganger gedane melding, wat hij overigens periodiek toch al moet doen om te bezien of de gedane meldingen nog steeds terecht zijn.

De leden van de ChristenUnie-fractie en de leden van de SGP-fractie benadrukken dat de verwijfsindex niet mag functioneren als een instrument om jeugdcriminaliteit in kaart te brengen of meldingen te doen aan het Openbaar Ministerie. Deze stellingname wordt door de regering geheel onderschreven. Het doel van de verwijfsindex is dat de jeugdige de zorg, hulp of bijsturing krijgt die hij nodig heeft om zich te ontwikkelen tot volwassene, en wel op een zo vroeg mogelijk moment zodat kan worden voorkómen dat kleine problemen grote problemen worden. Het gaat dus nadrukkelijk om preventie: voorkómen dat een jeugdige 'de fout ingaat', of als dat toch gebeurt, voorkómen dat hij verder op dat pad voortgaat. Handhaving van de openbare orde of opsporing van strafbare feiten zijn dus nadrukkelijk geen doelen van de verwijfsindex. Dit betekent dus dat meldingen vanuit het domein politie en justitie uitsluitend tot doel hebben de hulp, zorg of bijsturing van jeugdigen op gang te brengen of te ondersteunen. In het wetsvoorstel zelf (in het in der loop der tijd aangescherpte artikel 2d, tweede lid) en in de onderliggende stukken is dit dan ook expliciet verwoord. Daarmee is naar mijn mening goed en helder vastgelegd dat de verwijfsindex niet gebruikt mag worden voor criminaliteitscijfers of handhaving.

Voor de volledigheid zij verder nog benadrukt dat het Openbaar Ministerie niet meedoet met de verwijfsindex; dus van "meldingen aan het Openbaar Ministerie", zoals de vragenstellers aangeven, kan geen sprake zijn.

Regie

Op de vraag van de leden van de CDA-fractie naar de wenselijkheid om de regiecoördinatie te beleggen bij een hulpverlener met een BIG-status, het volgende. Gelet op de context van de vraag van de leden van de CDA-fractie, wordt hier naar mijn mening inhoudelijke regie, dus de coördinatie van zorg bedoeld. Voor de goede orde wil ik er op wijzen dat in artikel 2h van het wetsvoorstel in feite alleen de procesregie wordt geregeld. Daarin wordt bepaald dat het college van burgemeester en wethouders er zorg voor draagt dat wordt nagegaan of de meldingsbevoegden die een jeugdige aan de verwijsindex hebben gemeld en vervolgens daaruit een signaal hebben ontvangen, met elkaar contact hebben opgenomen. Deze taak kan bij een gemeentelijke instantie worden belegd, maar ook bij een instantie uit het samenwerkingsverband. Dit is afhankelijk van de lokale omstandigheden, en de rol die de instantie in het samenwerkingsverband heeft. Coördinatie van zorg wordt vooral geregeld in het voorstel voor wijziging van de Wet op de jeugdzorg in verband met het opnemen van een gemeentelijke verantwoordelijkheid voor de jeugdketen dat momenteel door de Tweede Kamer wordt behandeld (Kamerstukken II 2008/09, 31977) ook wel genoemd het wetsvoorstel centra voor jeugd en gezin). Daarin wordt de coördinatie van zorg gedefinieerd als 'de afstemming van de zorg en ondersteuning die vanuit verschillende instanties aan een jeugdige en diens gezin wordt geboden'. Uitgangspunt is dat de coördinatie van de zorg daar moet liggen waar het zwaartepunt van de hulpverlening ligt, rekening houdend met wat praktisch is. In die zin ben ik van mening dat het voor de hulpverlening niet per definitie noodzakelijk, noch wenselijk is dat degene die met de coördinatie van zorg is belast een BIG-status heeft.

De leden van de SP-fractie en de leden van de GroenLinks-fractie stellen vragen met betrekking tot het convenant en de mogelijkheid voor gemeenten medewerking te weigeren. Na inwerkingtreding van de wet zijn gemeenten op grond van artikel 2g, eerste lid, verplicht het gebruik van de verwijsindex te bevorderen. Bovendien zijn gemeenten dan verplicht de aansluiting van de instanties en functionarissen, met wie zij afspraken als bedoeld in artikel 2g, eerste lid, hebben gemaakt, op de verwijsindex te organiseren. Het is gemeenten dus niet mogelijk medewerking te weigeren. Mochten gemeenten problemen ondervinden bij de uitvoering van deze taken, dan zal ik met hen in overleg treden.

Gemeenten moeten onder andere uitvoering geven aan de plicht het gebruik van de verwijsindex te bevorderen door afspraken te maken met de binnen hun grenzen werkzame instanties en functionarissen, die zijn aangewezen in de algemene maatregel van bestuur op grond van artikel 2b. Artikel 2g, tweede lid, van het voorstel geeft het kader weer voor deze afspraken en stelt de vorm vast. Op dit moment heb ik nog geen aanwijzingen dat het nodig zou zijn om een ministeriële regeling hiervoor op te stellen.

Over de vraag van de leden van de SP-fractie en de leden van de GroenLinks-fractie met betrekking tot de mogelijkheid voor een instantie zijn medewerkers te verplichten mee te werken aan de verwijsindex, het volgende. Een instantie kan degenen die voor haar werkzaam zijn op grond van de tussen hen bestaande juridische verhouding (bijvoorbeeld een arbeidsverhoudingcontract, een ambtelijke aanstelling verplichten mee te werken aan de implementatie en het correcte gebruik van de verwijsindex. Hierbij roep ik in herinnering dat het werken met de verwijsindex behoort tot het professionele handelen van de meldingsbevoegden. De controle hierop is, binnen de daarvoor geldende normen, de verantwoordelijkheid van de werkgeverbetrokken instantie. Om te kunnen handhaven staan de werkgever de binnen het arbeidsrecht bestaande instrumenten ter beschikking.

De leden van de SP-fractie en de leden van de GroenLinks-fractie vragen naar de achtergrond van de convenantbeheerder, de regievoerende instantie en de instantiecoördinator. De taak van de convenantbeheerder is om binnen de afspraken die op lokaal niveau zijn gemaakt, gebruikers aan te maken en hen autorisaties toe te kennen, zodat zij de verwijsindex kunnen gebruiken. Tot zijn takenpakket behoort ook het actueel houden van de gebruikers en autorisaties. Aangezien het college van burgemeester en wethouders verantwoordelijk zijn voor het convenant, werkt een convenantbeheerder altijd onder verantwoordelijkheid van het college.

De taken die een regievoerder uitvoert staan opgesomd in artikel 2h, van het wetsvoorstel. Het college van burgemeester en wethouders is ook verantwoordelijk voor de uitvoering van deze taken. Het kan daartoe een ambtenaar aanstellen, maar in de praktijk wordt in de samenwerkingsafspraken over de samenwerking, vaak een instantie

aangewezen die in die gemeente een belangrijke rol in de uitvoering van het jeugdbeleid speelt.

Ten slotte de instantiecoördinator. Een instantie kan – maar hoeft dus niet – een coördinator aanwijzen voor het beheer van de contactgegevens van meldingsbevoegden en signalen uit de verwijzindex. De instantie waar de coördinator werkzaam is, draagt de verantwoordelijkheid voor deze coördinator.

De leden van de SP-fractie en de leden van de GroenLinks-fractie vragen naar de rol van de provincies bij de invoering van de verwijzindex. In het wetsvoorstel is aan de provincies geen rol toebedeeld bij de invoering van de verwijzindex; die rol is bewust gelegd bij de gemeenten. Gemeenten hebben al sinds lang een centrale rol bij de uitvoering van de jeugdgezondheidszorg en het preventieve jeugdbeleid. In die rol hebben gemeenten een spilfunctie als het gaat om het bij elkaar brengen van de hulpverlening en het organiseren van een samenhangend jeugdbeleid. Mede gelet op het doel van de verwijzindex, ligt aansluiting bij deze bestaande structuur voor de hand. Dit sluit ook aan bij de regierol die gemeenten wordt toegekend in het wetsvoorstel waarin de centra voor jeugd en gezin worden geregeld (Kamerstukken II 2008/08, 31977). Ingevolge het wetsvoorstel dienen gemeenten in samenspraak met instellingen en professionals afspraken te maken over samenwerking en deze in een samenwerkingsconvenant vast te leggen. Op basis hiervan hebben de gemeenten vervolgens de verantwoordelijkheid om te regelen dat deze instanties worden aangesloten op de verwijzindex.

Uit de praktijk blijkt overigens, met respectering van de taken en verantwoordelijkheden van de gemeenten, dat provincies hierbij een stimulerende rol spelen. Zo heeft de provincie Noord-Holland een stimulerende rol gespeeld waardoor er met 44 gemeenten in Noord-Holland op 7 oktober 2009 gezamenlijk en met één en hetzelfde lokale risicosignaleringssysteem in één keer is aangesloten op de verwijzindex. Dit is eerder ook gedaan door de provincie Zuid-Limburg. Ook de provincies Groningen en Noord-Brabant hebben de taak op zich genomen om een ondersteunde rol te spelen bij de invoering van de verwijzindex die daar naar verwachting per 1-1-2010 zal zijn geïmplementeerd.

In reactie op de vraag van de leden van de ChristenUnie-fractie over het beleggen van de regierol bureau jeugdzorg, sluit ik aan bij hetgeen ik in mijn antwoord van de leden van de CDA-fractie heb gezegd over het beleggen van de coördinatie van zorg. Uitgangspunt is dat de coördinatie van de zorg daar moet liggen waar het zwaartepunt van de hulpverlening in een gemeente ligt, rekening houdend met wat praktisch is. Dit kan per gemeente verschillen, en daarom moet de keuze wie de regie voert aan de gemeenten worden overgelaten. Dit kan bureau jeugdzorg zijn, maar als het om praktische redenen beter is dat de coördinatie van de zorg door een andere instantie wordt uitgevoerd, dan kunnen het bureau jeugdzorg en die andere instantie dit in onderling overleg regelen. Overigens zie ik de verwijzindex als instrument dat de samenwerking tussen alle professionals die zich met jeugdigen bezighouden bevordert en ondersteunt, zo ook voor instanties die samenwerken in het kader van de Centra voor Jeugd en Gezin. Derhalve is de verwijzindex niet zo zeer het instrument voor de meest risicovolle gevallen, het is een instrument waaraan meldingen kunnen worden gedaan indien de professional het redelijk vermoeden heeft dat er sprake is van daadwerkelijke bedreigingen van de noodzakelijke condities voor een gezonde en veilige ontwikkeling van de jeugdige naar volwassenheid. Deze meldingen kunnen door meldingsbevoegde instanties worden gedaan die bij algemene maatregel van bestuur zijn aangewezen en waarvan bureau jeugdzorg er een van is. Maar er zijn uiteraard ook andere instanties die met jeugdigen te maken hebben en die deze afweging vanuit hun eigen professionaliteit en vakgebied kunnen maken.

De leden van de ChristenUnie-fractie en de leden van de SGP-fractie vragen zich af of de procedurele en technische aspecten van communicatie niet ten koste gaan van de psychologische aspecten. Graag zet ik uiteen hoe beide aspecten naast elkaar blijven bestaan met het gebruik van de verwijzindex en hoe de verwijzindex zelfs tot intensivering van beide zal leiden. Ik ga er hierbij van uit dat de geachte leden met de procedurele en technische aspecten doelen op de wijze waarop contact tussen de betrokken professionals wordt bewerkstelligd en de psychologische aspecten betrekking hebben op de manier van communiceren, nadat het contact tot stand is gekomen. Met de komst van de verwijzindex wordt het voor professionals veel gemakkelijker om elkaar te vinden. Dit zal het werken van de professionals vergemakkelijken, omdat de

verwijsindex hen in elk geval helpt bij de vraag of er ook andere professionals betrokken zijn bij de jeugdige. Daar gaat nu soms veel tijd in zitten; tijd die beter kan worden besteed. Dat neemt niet weg dat de professional straks nooit meer zelf hoeft na te denken of hij er goed aan doet om ook een andere professional te bevragen over een jeugdige, maar de verwijsindex helpt hem in elk geval een eind op weg.

De verwijsindex zorgt ervoor dat professionals die bij dezelfde jeugdige betrokken zijn met elkaar in contact komen. Eenmaal met elkaar in contact gebracht, kunnen zij afwegen welke informatie met elkaar te delen en op welke manier. Een warme overdracht van inhoudelijke informatie blijft dus de belangrijkste manier van communicatie tussen professionals. Op die manier leidt de invoering van de verwijsindex ertoe dat de betrokken professionals vroegtijdiger ter zake kunnen komen en de betrokken jeugdige een beter afgestemde hulp, zorg of bijsturing kunnen bieden.

Meldingskader

Ten aanzien van de vraag van de leden van de CDA-fractie over de eenduidigheid in de interpretatie van de meldcriteria, zij er allereerst op gewezen dat de in artikel 2j opgenomen risico's zijn gebaseerd op criteria die al door gemeentelijke samenwerkingsverbanden en de daarin werkzame hulpverleners worden gebruikt. De lijst is voor een extra toets vervolgens in het kader van de consultatie over het wetsvoorstel ook expliciet aan beoogde meldende instanties en gemeenten voorgelegd. Zij hebben aangegeven dat zij goed met deze lijst uit de voeten denken te kunnen.

Voor wat betreft een eenduidige interpretatie van de risico's, ook daarvoor is juist de reeds genoemde Handreiking voor het melden en ander voorlichtingsmateriaal bedoeld. De Handreiking bevat tal van voorbeelden van signalen die erop kunnen duiden dat een jeugdige een in de wet genoemd risico loopt. Op deze wijze wordt getracht de professionals zoveel mogelijk in eenzelfde denkrichting te krijgen. Aan de andere kant wil ik hier ook duidelijk stellen dat het mij niet goed lijkt om algemene uitspraken te willen doen over het aantal geconstateerde signalen (1, 2, 3 of 10) voordat tot een melding overgegaan zou kunnen worden. Ik geef een voorbeeld: in het ene geval zullen blauwe plekken of asociaal gedrag al snel een reden zijn tot melden, en in het andere geval niet. Dit hangt af van de jeugdige in kwestie: hoe is zijn overige functioneren (is hij in de regel een stevige persoon of niet), hoe functioneert het gezin of de omgeving waaruit hij komt (vangen die de jeugdige op of laten die hem aan zijn lot over), is er in het verleden ook al eens iets voorgevallen? Dit zijn juist de aspecten die mee moeten tellen bij het maken van de afweging om wel of niet te melden. Het noemen van aantallen zou mijns inziens juist verwarrend kunnen werken bij het maken van die afweging, en ook kunnen leiden tot een rigide toepassing van de criteria.

Op de vraag van de leden van de CDA-fractie op welke wijze het melden van kindermishandeling is vormgegeven in de huidige wet- en regelgeving en de vraag van de leden van SP-fractie en de leden van de GroenLinks-fractie naar de stand van zaken van het wetsvoorstel verplichte meldcode, het volgende. Een ieder die zich zorgen maakt over een jeugdige kan contact opnemen met een bureau jeugdzorg. In artikel 53, derde lid, van de Wet op de jeugdzorg is een expliciet meldingsrecht kindermishandeling geregeld voor geheimhouders. Dit is gedaan omdat het voor geheimhouders namelijk niet duidelijk genoeg was of kindermishandeling een reden kon zijn om met een beroep op het zogenaamde 'conflict van plichten' voor het doorbreken van de geheimhoudingsplicht. Met het bewuste artikellid is aan deze onduidelijkheid een einde gemaakt: geheimhouders mogen hun geheimhouding doorbreken als zij menen of vermoeden dat een kind wordt mishandeld. Bewust is destijds gekozen voor een meldrecht, om dezelfde redenen als in het onderhavige wetsvoorstel is gekozen voor een meldrecht, waarvan de belangrijkste is dat een meldplicht voorbij gaat aan het feit dat het altijd om een beoordeling gaat door een hulpverlener, en dat er met een meldplicht dus een schijnzekerheid wordt gecreëerd.

Thans ben ik samen met de staatssecretaris van VWS, de Ministers van Justitie, VWS en OCenW bezig met de voorbereidingen inzake het wetsvoorstel "meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling". Met dit wetsvoorstel wordt beoogd de professional te ondersteunen bij de afweging om signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling al dan niet te melden. Het streven is er op gericht dit wetsvoorstel in de loop van 2010 bij de Tweede Kamer in te dienen.

Over het antwoord op de vraag van de leden van de VVD-fractie over welke richtlijnen er zijn met betrekking tot het gebruik van de verwijfsindex, het volgende.

Het wetsvoorstel bepaalt dat een professional een jeugdige aan de verwijfsindex mag melden, zo nodig met doorbreking van een voor hem geldende geheimhoudingsplicht, indien hij een redelijk vermoeden heeft dat hij een of meer van de in artikel 2j genoemde risico's loopt. Hierbij wordt een zorgvuldige afweging verlangd van de betrokken professional. Het in artikel 2j geformuleerde kader voor het melden stelt daarbij de norm. De kennis en kunde, de expertise en ervaring, van de betrokken professional geeft daar inkleuring aan. Voor de branche- en koepelorganisaties ligt hier een verantwoordelijkheid de kennis en kunde van hun leden te combineren en waar mogelijk, ter ondersteuning van die leden, in protocollen vast te leggen. Dit proces faciliteer ik, zoals ik ook al heb aangegeven op soortgelijke vragen van de leden van de CDA-fractie en de leden van de PvdA-fractie in de paragraaf melden aan de verwijfsindex, door het uitbrengen van een Handreiking voor het melden, gemaakt voor en door professionals. In deze Handreiking waarin de in de wet genoemde risico's worden verduidelijkt, worden per risico voorbeelden gegeven van factoren die onder zo'n risico kunnen vallen. Daarbij zijn de wettelijke risico's gerubriceerd in vijf handzame leefgebieden, te weten, materiële omstandigheden, gezondheid, opvoeding en gezinsrelaties, onderwijs en werk en sociale omgeving. De handreiking geeft professionals een handvat bij hun beoordeling of een jeugdige een in de wet genoemd risico loopt. Dit blijft zoals eerder opgemerkt altijd een individuele afweging.

Verder is mij bekend dat GGZ Nederland en de KNMG werken aan richtlijnen waarin het melden aan de verwijfsindex een plaats krijgt.

Het gebruik van de verwijfsindex zal onderdeel uit gaan maken van het professionele handelen van de hulpverleners. Daarop wordt in eerste instantie toegezien door de instellingen waarvoor zij werkzaam zijn. Gemeenten zullen de instanties aan kunnen spreken op grond van de samenwerkingsovereenkomst, die gesloten moet worden om met de verwijfsindex te mogen werken. Ten slotte er het reguliere toezicht van de betrokken inspecties, en wat de privacyaspecten betreft, van het College bescherming persoonsgegevens.

De aangescherpte Handreiking melden aan de verwijfsindex waar de leden van de SP-fractie en de leden van de GroenLinks-fractie naar vragen, is naar verwachting nog voor het eind van dit jaar gereed. De handreiking heeft zoals ik eerder al heb aangegeven geen juridische status en heeft geen verplichtend karakter. Zij is uitsluitend bedoeld om professionals een handvat te bieden bij het maken van hun professionele afweging.

Naar aanleiding van de vraag van de leden van de SP-fractie en de leden van de GroenLinks-fractie van welke beroepsgroepen al richtlijnen en codes beschikbaar zijn die duidelijk maken in welke gevallen een melding aan de verwijfsindex dient te geschieden, kan ik het volgende melden. Het Nederlands Jeugdinstituut heeft in mijn opdracht geïnventariseerd welke richtlijnen en protocollen door beroepsgroepen gebruikt worden. Dit betreft:

- 45 Eijgenraam, K. & C. Bartelink (2007). *Inventarisatie richtlijnen en protocollen t.b.v. van de ontwikkeling van de Verwijsindex Risicjongeren (VIR)*. Utrecht: Nederlands Jeugdinstituut
- 45 Eijgenraam, K., M. Oudhof, J. van Rossum & C. Bartelink (2008). *Ontwikkeling criteria voor meldingen bij de Verwijsindex Risicjongeren (VIR)*. Advies en plan van aanpak. Utrecht: Nederlands Jeugdinstituut

In de eerste inventarisatie worden 29 richtlijnen en protocollen beschreven. In de tweede (aanvullende) inventarisatie worden 44 richtlijnen en protocollen beschreven. Ter illustratie gaat het bijvoorbeeld om protocollen met betrekking tot pestgedrag op school, kindermishandeling, loverboys, schoolverzuim, huiselijk geweld en een gespreksprotocol meisjesbesnijdenis.

Voordat ik inga op de vraag van de leden van de SP-fractie en de leden van de GroenLinks-fractie naar de meldingsbereidheid van artsen en in reactie op een soortgelijke vraag van de leden van de ChristenUnie-fractie en de leden van de SGP-fractie, het volgende. De leden van de SP-fractie stellen dat de KNMG heeft aangegeven dat artsen uitsluitend gevallen van kindermishandeling mogen melden zonder toestemming. Om misverstanden te voorkomen, wil ik op deze plaats duidelijk maken dat

dit niet een juiste weergave van de werkelijkheid is. Het is al jaren geldend recht dat artsen hun beroepsgeheim mogen doorbreken indien zij in een conflict van plichten komen (of indien een wet daartoe verplicht; aangezien dit hier niet relevant is, blijft dit verder buiten bespreking). Een beroep op het conflict van plichten is niet alleen mogelijk als het om kindermishandeling gaat, maar om alle situaties waarin de arts meent dat hij door te zwijgen de patiënt in gevaar brengt of schade berokkent. Het onderhavige wetsvoorstel voegt hieraan toe dat onder anderen artsen óók mogen melden indien zij het vermoeden hebben dat een jeugdige een in de wet genoemd risico loopt. Ten aanzien van de meldingsbereidheid van de medische beroepsgroepen geldt dat er ondanks een positieve grondhouding ten aanzien van het instrument, inderdaad enige terughoudendheid bestaat bij partijen als huisartsen en jeugdggz in verband met de traditie van het voorrang geven aan geheimhouding en mogelijke onbekendheid met de regelgeving. Ik acht het zeer van belang dat deze instanties meldingen aan de verwijzindex kunnen en gaan doen. Derhalve heb ik, zoals ook ik reeds heb aangegeven, een privacywegwijzer ontwikkeld die inzichtelijk maakt welke informatie met wie mag worden uitgewisseld. Met de in het onderhavige wetsvoorstel opgenomen grondslag om de geheimhoudingsplicht te doorbreken, ligt op wetsniveau vast dat melden nodig kan zijn en is toegestaan. De verwijzindex maakt het lastige onderwerp van zwijgen, melden en privacy bespreekbaar tussen professionals, binnen en tussen instellingen en in de maatschappij en trekt de discussie daarover uit de nevel van onduidelijkheid en onzekerheid. Hierdoor zullen aan de ene kant de professionals meer duidelijkheid krijgen omtrent hun speelruimte en de afwegingen die zij daarbij hebben te maken, en zullen aan de andere kant jeugdigen en hun ouders of andere verantwoordelijken meer duidelijkheid krijgen over hun positie en wat zij van de hulpverlening kunnen verwachten. In die zin is de verwachting dat we toegroeien naar een cultuuromslag waarin melden vanzelfsprekend meer de norm wordt, en er tegelijkertijd veel aandacht is voor een zorgvuldige voorbereiding en belangenafweging. Het gaat daarbij niet om het 'melden om te melden', maar om het melden van daadwerkelijk meldenswaardige situaties. GGZ-Nederland maakt dit zelf ook expliciet met een handreiking ten behoeve van in de GGZ werkzame professionals. Ten aanzien van de huisartsen kan ik nog melden dat de landelijke huisartsen vereniging (LHV) heeft meegewerkt aan de Handreiking voor het melden, die thans nog verder wordt aangescherpt. Tenslotte zal de LHV, evenals andere organisaties van beroepsgroepen, tevens nauw betrokken worden bij de amvb waarin de meldingsbevoegde instanties worden aangewezen.

Met betrekking tot de vraag van de leden van de SP-fractie en de leden van de GroenLinks-fractie over de afstemming van het wetsvoorstel met de Wet geneeskundige behandelingsovereenkomst (Wgbo), meld ik het volgende. Om misverstanden te voorkomen wil ik eerst graag ingaan op de door deze leden aangehaalde bewering van de KNMG dat het "waarschijnlijk is dat er na de melding en match de situatie ontstaat dat gegevens uitgewisseld (wat-informatie) zouden moeten worden". Deze bewering is namelijk niet juist. Zoals ook hiervoor al is uiteengezet, verplicht het onderhavige wetsvoorstel niet tot informatie-uitwisseling na een match. Op die informatie-uitwisseling is de bestaande bijzondere regelgeving van toepassing, zoals, in het geval van een arts, de Wgbo. Aan de hand van die regelgeving moet een arts zelf beoordelen of verdere informatie-uitwisseling aan de orde kan zijn. Afhankelijk van de omstandigheden van het geval, waartoe ook de persoon van de andere melder behoort, maakt de arts hierin een eigen afweging. Het wetsvoorstel treedt hier niet in, noch verplicht ergens toe. Waar het onderhavige wetsvoorstel wel in voorziet, is de bevoegdheid voor geheimhouders, waaronder artsen, om te mogen melden aan de verwijzindex. In die zin heeft dus inderdaad afstemming plaatsgevonden op de Wgbo, aangezien een dergelijke melding onder het regime van de Wgbo alleen in hoogst uitzonderlijke gevallen (namelijk een conflict van plichten) zou zijn toegestaan.

In antwoord op de vragen van de leden van de SP-fractie en de leden van de GroenLinks-fractie met betrekking tot de privacywegwijzer en verdere voorlichting aan beroepsgroepen, het volgende. Op 7 oktober jongstleden, tijdens het congres 'Samenwerken voor de jeugd', heb ik de privacywegwijzer gepresenteerd. Deze webapplicatie is te vinden op www.privacywegwijzer.nl. Door het beantwoorden van enkele vragen, worden professionals of andere geïnteresseerden door de privacywetgeving geleid. Daar waar de wet een afweging van de betrokken professional verlangt, vraagt de privacywegwijzer die ook. De privacywegwijzer geeft aan de hand van

de gegeven antwoorden een advies waarin de afwegingen van de professional zijn opgenomen. Dit advies kan worden opgeslagen of uitgeprint ten behoeve van het dossier van de professional. In verdere voorlichting met betrekking tot privacywetgeving en hoe daarmee om te gaan wordt op korte termijn voorzien door regionale bijeenkomsten te organiseren over dit onderwerp en door een korte, maar duidelijke digitale film uit te brengen en te verspreiden.

Over de vraag van de leden van de SP-fractie en de leden van de GroenLinks-fractie met betrekking tot een laagdrempelig loket voor privacyvragen, het volgende. Voor wat betreft de verwerking van persoonsgegevens in de verwijfsindex, dat wil zeggen de meldingen aan en signalen van de verwijfsindex, worden in het wetsvoorstel de Minister voor Jeugd en Gezin en het college van burgemeester en wethouders van de betreffende gemeente als verantwoordelijke in de zin van de Wet bescherming persoonsgegevens (Wbp) aangewezen.

Het college van burgemeester en wethouders is de verantwoordelijke met betrekking tot de informatieverstrekking aan betrokkenen, zoals bedoeld in artikel 34 van de Wbp en met betrekking tot de rechten van betrokkenen, zoals omschreven in de artikelen 35 tot en met 40 en 43 van de Wbp.

Met vragen en klachten met betrekking tot hun rechten en rechtsbescherming kunnen betrokkenen dus terecht bij het college van burgemeester en wethouders, voor zover het betreft meldingen aan en signalen van de verwijfsindex. De verantwoordelijkheid voor de informatievoorziening hieromtrent rust daarmee primair bij het betrokken college van burgemeester en wethouders. Overigens is er op www.verwijsindex.nl informatie te vinden over de wijze waarop de verwijfsindex zich verhoudt tot de privacy van de betrokkenen. Daarnaast is er een brochure in ontwikkeling over dit onderwerp, die begin volgend jaar zal worden opgeleverd. Gelet hierop ben ik van mening dat het niet nodig is om een loket in te stellen voor vragen over de verwijfsindex.

De leden van de D66-fractie en het lid van de OSF-fractie stellen vragen over de informatie-uitwisseling tussen degenen die een jeugdige hebben gemeld aan de verwijfsindex.

Deze leden stellen terecht dat het soms zo kan zijn dat professionals na een match geen verdere informatie met elkaar kunnen uitwisselen. Daar kan ik nog aan toevoegen dat het soms ook zo kan zijn dat zij geen verdere informatie met elkaar willen uitwisselen. Het wetsvoorstel gaat hierbij bewust uit van de bestaande bevoegdheden tot informatie-uitwisseling en de grenzen die daarbij worden gehanteerd. Voor elke professional geldt namelijk eigen bijzondere wetgeving, bij de totstandkoming waarvan destijds door de wetgever een zorgvuldige belangenafweging is gemaakt over de vraag met wie en onder welke condities er gegevens mogen worden uitgewisseld. De uitkomst hiervan wordt in het wetsvoorstel verwijfsindex gerespecteerd; er is namelijk geen reden om in het kader van de verwijfsindex deze bevoegdheden uit te breiden, omdat het voor een goede werking van de verwijfsindex niet per definitie altijd nodig is dat verdere gegevens worden uitgewisseld. Waar het om gaat is dat men op de hoogte is van elkaars betrokkenheid: de wetenschap dat meerdere hulpverleners betrokken zijn bij een jeugdige, stelt de hulpverleners in staat om daar in hun hulpverleningstraject rekening mee te houden. Zo zal bijvoorbeeld een meldingsbevoegde vanuit een ZAT een leerprogramma anders aanpassen als hij op de hoogte is van de betrokkenheid van bureau jeugdzorg, dan wanneer hij in de veronderstelling verkeert dat er verder geen hulpverleningstraject loopt en de jeugdige 'zo maar' van school verzuimt. Op deze wijze kunnen de betrokken hulpverleners elkaars hulpverleningstraject versterken zonder dat het altijd noodzakelijk is om inhoudelijke informatie uit te wisselen.

De professionals zijn zich zeer goed bewust van de op hen van toepassing zijnde regelgeving inzake informatie-uitwisseling. Zij gaan daar zeer zorgvuldig mee om, en daarom is er mijns inziens geen aanleiding om te veronderstellen dat er een informeel regime van informatie-uitwisseling zal ontstaan.

Etnische registratie

In antwoord op de vraag van de leden van de SP-fractie en de leden van de GroenLinks-fractie over de termijn waarop de kabinetsvisie over registratie van etniciteit verschijnt, kan ik aangeven dat de minister van Wonen, Wijken en Integratie binnenkort een brief

zal sturen aan de Tweede Kamer waarin wordt aangegeven dat het kabinet ernaar streeft in het voorjaar van 2010 een nadere standpuntbepaling aan de Tweede Kamer te zenden. Ter voorbereiding op het tot stand komen van een kabinetsstandpunt over registratie van persoonsgegevens over etnische herkomst wordt door het ministerie van WWI een verkenning uitgevoerd naar de praktijk van etnische registratie bij gemeenten. Daarnaast loopt een onderzoek van het College Bescherming Persoonsgegevens naar rechtmatigheid van zogenaamde de DOSA-aanpak van de gemeente Rotterdam, voor wat betreft de verwerking van persoonsgegevens met betrekking tot etnische herkomst. Zowel het resultaat van het onderzoek van het CBP als de uitkomsten van de verkenning van het ministerie van WWI onder gemeenten zullen bij de kabinetsvisie worden betrokken.

De leden van de D66-fractie en het lid van de OSF-fractie hebben een aantal vragen gesteld over het voorgestelde artikel 2j, onderdeel I, die erop neerkomen of het artikelonderdeel in overeenstemming is met het geldende nationale en internationale recht. Ook de leden van de SP-fractie en de leden van de GroenLinks-fractie hebben vragen gesteld over dit artikelonderdeel.

Het voorgestelde artikel 2j, onderdeel I, maakt deel uit van een gesloten systeem van meldcriteria waarin expliciet en limitatief de risico's zijn opgesomd, op grond waarvan een meldingsbevoegde een jeugdige aan de verwijfsindex kan melden. De meldingsbevoegde beoordeelt als professionele betrokkene bij de jeugdige of de jeugdige een dergelijk risico loopt, en maakt vervolgens de afweging of een melding aan de verwijfsindex noodzakelijk is.

Allereerst is van belang dat het onderdeel alleen toepassing krijgt indien het gaat om specifieke risico's, die niet zijn onder te brengen bij de onderdelen a tot en met k van artikel 2j. Dit betekent dat in geval van bijvoorbeeld schooluitval niet toegekomen wordt aan de l-grond, maar dat de e-grond volstaat. In verreweg de meeste gevallen zal dit zo zijn. Echter, niet geheel uitgesloten is, dat er situaties denkbaar zijn waarin jeugdigen risico's lopen die veel bij specifieke bevolkingsgroepen voorkomen, maar die niet onder te brengen zijn bij de onderdelen a tot en met k van artikel 2j. Daarin wil onderdeel I voorzien, om te voorkomen dat die jeugdigen met die specifieke problemen niet of te laat worden opgemerkt of niet of te laat de juiste hulpverlening krijgen, doordat ze niet aan de verwijfsindex mochten worden gemeld.

Voor de goede orde merk ik op dat het voorgestelde artikel 2j, onder I, niet betekent dat de etniciteit van de jeugdige in de verwijfsindex wordt geregistreerd. De voorgestelde wettekst (artikel 2i) staat dat niet toe (uitsluitend het burgerservicenummer van de jeugdige mag worden geregistreerd), en het is technisch ook niet mogelijk om meer gegevens in te voeren. Er is derhalve geen sprake van registratie op grond van etniciteit. Van belang is voorts dat, zoals het artikelonderdeel aangeeft, een jeugdige niet wordt aangemeld vanwege zijn of haar etniciteit, maar omdat een jeugdige blootstaat aan bepaalde risico's. Een meldingsbevoegde professional constateert dat een jeugdige blootstaat aan risico's wanneer deze een redelijk vermoeden heeft dat de verdere ontwikkeling van de jeugdige bedreigd wordt, als er niet op de één of andere wijze wordt ingegrepen. Dit redelijke vermoeden is gebaseerd op een zorgvuldige afweging van het geheel van factoren. Met andere woorden: er moeten aanwijzingen zijn dat er echt wat aan de hand is, voordat tot melding aan de verwijfsindex overgegaan wordt.

Ook is voor een melding vereist dat het gaat om risico's die in onevenredige mate voorkomen. De nadruk ligt hierbij op de risico's voor de ontwikkeling van de jeugdige, voor zover deze niet bij de onderdelen a tot en met k onder te brengen zijn. Deze risico's hebben een neutraal karakter. Van ongerechtvaardigde, ongelijke behandeling is naar mijn oordeel om die reden geen sprake. Ik ben dan ook van mening dat het niet nodig is om het Cbp in deze om advies te vragen.

Werking van de verwijfsindex

In reactie op de vraag van de leden van de PvdA-fractie en de leden van de SP-fractie en de leden van de GroenLinks-fractie over de bewaartermijnen, licht ik nogmaals graag toe waarom besloten is tot een totale bewaartermijn van zeven jaar. Dit heeft er mee te maken dat er een onderscheid is gemaakt tussen actieve meldingen die een maximale looptijd kennen van twee jaar en meldingen die naar het historisch archief zijn verplaatst en daar maximaal vijf jaar in worden opgenomen. Er is gekozen voor een historisch archief bij de verwijfsindex, omdat meldingen die in het historisch archief zijn opgenomen een belangrijke "contextwaarde" hebben. Immers een professional kan zich een

completer beeld van de jeugdige vormen als hij weet dat er over dezelfde jeugdige waar hij zich op dat moment zorgen over maakt ook in het wat verdere verleden een melding is gedaan. De Wet bescherming persoonsgegevens is op beide bewaartermijnen van toepassing. De eis die deze wet stelt is dat de gegevens niet langer worden bewaard dan noodzakelijk is. Dit betekent dat er aan de bewaartermijn een zorginhoudelijke eis moet worden gesteld: hoe lang moeten de gegevens worden bewaard om de juiste hulp, zorg of bijsturing te kunnen verlenen? Hiervoor is uitvoerig overleg gevoerd met de professionals in het veld. Ook is gebruik gemaakt van de ervaringen die de afgelopen jaren al zijn opgedaan met lokale signaleringssystemen. De bewaartermijn van twee jaar voor actieve meldingen is gebaseerd op de ervaringen van professionals dat hulpverleningstrajecten doorgaans een dergelijke periode in beslag nemen. Gedurende die twee jaar is het dan van belang dat hulpverleners van elkaars betrokkenheid op de hoogte zijn.

Een soortgelijke redenering geldt voor de bewaartermijn van vijf jaar voor het historisch archief. Met een totale bewaartermijn van zeven jaar, namelijk twee jaar actief en vijf jaar in het historisch archief wordt aangesloten op de levensfasen van jeugdigen. Zoals ook in het nader rapport en de toelichting uiteen is gezet, kan een aantal fasen van jeugdigen worden onderscheiden zoals die van het "echte" kind-zijn (0-7 jaar), de fasen in het basisonderwijs (4-12 jaar) en het voortgezet onderwijs (12-18 jaar), en de fase van studie of de eerste werkervaring (16-23 jaar). Juist in de overgang van de ene levensfase naar de andere is het van belang dat een "nieuw betrokken" professional weet heeft van eerdere problemen die gespeeld hebben. In het algemeen is het namelijk zo dat als er in een periode van zeven jaar niet opnieuw problemen zijn geweest met een jeugdige, aangenomen kan worden dat die problemen er ook niet meer zijn. Daarom is besloten tot een bewaartermijn van zeven jaar.

In reactie op de vragen van de leden van de SP-fractie en de leden van de GroenLinks-fractie naar de diverse logboeken die in het kader van de verwijfsindex worden bijgehouden, kan ik het volgende melden. De verwijfsindex houdt ten aanzien van het geautomatiseerde proces van verwijzen een drietal logboeken bij.

- Het berichtenlog; hierin zijn de inkomende en uitgaande berichten opgenomen.
- Het auditlog; hierin staan de in het systeem uitgevoerde processtappen met vermelding van tijdstip, opgetreden condities, eventuele foutsituaties en indien van toepassing de relatie tot het berichtenlog.
- Het protocollog; hierin is per persoonsgegeven (burgerservicenummer of verwijfsindexservicenummer) iedere mutatie opgenomen met vermelding van de muterende partij, tijdstip en relatie tot berichtenlog en auditlog.

De logboeken geven inzage in de berichtenstroom, de werking van het systeem, en de verstrekking van gegevens aan aangesloten instanties. In het bijzonder:

- Het berichtenlog is voor de beheerder van de verwijfsindex om met name de technische werking van berichtenafhandeling te controleren en desgewenst het gebruik van het auditlog en protocollog te ondersteunen.
- Het auditlog is voor de beheerder van de verwijfsindex om de integriteit van het geautomatiseerde proces te controleren.
- Het Protocollog is voor de toezichthouder om te controleren hoe er door de aangesloten partijen met persoonsgegevens is omgegaan.

In reactie op de vragen van de leden van de SP-fractie en de leden van de GroenLinks-fractie met betrekking tot het verwijfsindexservicenummer (VSN), het volgende. Het systeem van de verwijfsindex is op dit punt als volgt ingericht. Een meldingsbevoegde meldt een jeugdige aan een lokaal of regionaal signaleringssysteem door middel van een bepaalde set van persoonsgegevens. Het lokale systeem is aangesloten op de beheersvoorziening BSN en zoekt een BSN dat bij de ingevoerde gegevens hoort. Vervolgens geeft het lokale systeem het BSN door aan de landelijke verwijfsindex. Voor de jeugdigen die geen BSN hebben, maakt het systeem op basis van een naam, geboortedatum en geslacht een VSN aan. Op die manier kan de verwijfsindex ook jeugdigen matchen zonder BSN. Iedere volgende keer dat een jeugdige door een

meldingsbevoegde wordt gemeld, zal er een match ontstaan met de meldingen die eerder gedaan, ook als de jeugdige geen BSN heeft, en ook als de jeugdige vaak verhuist. Uiteraard zal het extra inspanning vergen om jeugdigen in beeld te houden die geen vaste woon- of verblijfplaats hebben, maar ik ben ervan overtuigd dat de verwijsindex daar in elk geval bij zal kunnen helpen. Nu hebben hulpverleners immers niets in handen, nadat een jeugdige aan de verwijsindex gemeld is, is de jeugdige in beginsel in beeld. Dat is in elk geval een stap vooruit.

De regeling van het VSN wordt in dezelfde algemene maatregel van bestuur opgenomen als de meldingsbevoegden. Deze algemene maatregel van bestuur zal op de in de Wet op de jeugdzorg gebruikelijke wijze worden voorgehangen bij de Staten-Generaal.

Ten aanzien van het gebruik van het burgerservicenummer in het kader van de verwijsindex waar de leden van de SP-fractie en de leden van de GroenLinks-fractie naar vragen, zou ik graag het volgende willen toelichten. Terecht merken de leden van de SP-fractie op dat een aantal meldingsbevoegde instanties uit hoofde van bijvoorbeeld de Wet BSN of de Wet BSN in de zorg het burgerservicenummer mogen gebruiken. In dat geval mogen zij op grond van het wetsvoorstel het burgerservicenummer ook gebruiken om een melding aan de verwijsindex te doen. Voor meldende instanties die (nog) niet bevoegd zijn het burgerservicenummer te gebruiken, is in het wetsvoorstel ook een regeling getroffen. Deze regeling houdt in dat zij voor het doen van een melding aan de verwijsindex het burgerservicenummer mogen gebruiken, zonder dat deze instanties, zoals de leden van de SP-fractie terecht opmerken, kennis kunnen nemen van het burgerservicenummer. Dit is een technische voorziening in de verwijsindex, waarmee het gemeentelijke risicosignaleringssysteem aan een melding het burgerservicenummer kan toevoegen, zonder dat dit aan de meldingsbevoegde instantie wordt doorgegeven. Op deze wijze is het probleem van het niet mogen gebruiken van het burgerservicenummer op praktische wijze opgelost, terwijl de meldingsbevoegde hulpverlener er toch op kan vertrouwen dat de jeugdige die hij voor zich heeft is, wie hij zegt dat hij is.

Naar aanleiding van een aantal vragen van de leden van de SP-fractie en de leden van de GroenLinks-fractie over het ICT-systeem, het landelijk schakelpunt (LSP) en de bijdrage vanuit het Rijk in de kosten voor de implementatie, wil ik een en ander graag verhelderen. Uit de evaluatie van de proeftuin die december 2008 is uitgevoerd, bleek dat er in de lokale systemen sprake was van een aantal technische problemen. Deze problemen hadden echter geen betrekking op de aansluiting op de verwijsindex, maar werden veroorzaakt door kinderziektes in de lokale systemen. Deze zijn inmiddels verholpen. Ten aanzien van het LSP waaraan de leden van de SP-fractie refereren, moet sprake zijn van een misverstand. Voor de verwijsindex wordt er geen LSP gecreëerd. Het LSP is ingericht voor het elektronisch patiëntendossier (EPD) om het berichtenverkeer tussen alle zorgverleners goed te laten verlopen. Aan een dergelijke voorziening is in de verwijsindex geen behoefte omdat er in de verwijsindex geen inhoudelijke informatie komt te staan, noch wordt uitgewisseld.

Ten aanzien van de financiële middelen geldt dat het kabinet in het kader van het bestuursakkoord "Samen aan de slag" een bedrag oplopend tot structureel € 20 miljoen in 2011 beschikbaar stelt voor het Elektronisch kinddossier JGZ en de verwijsindex. Dit bedrag is toegevoegd aan de algemene uitkering van het gemeentefonds. Het is aan de gemeenten zelf om te bepalen hoe zij dit bedrag aanwenden voor de implementatie. Daarbij zal de belangrijkste kostenpost de aanschaf van een lokaal risico signaleringssysteem zijn. Deze kosten kunnen worden verspreid over meerdere gemeenten aangezien nu al blijkt dat er een samenwerkingsconvenant wordt afgesloten waarbij meerdere gemeenten partij zijn. Daarmee worden de eenmalige invoeringskosten aanzienlijk gedrukt. Ik heb dan ook nog geen signalen ontvangen van gemeenten dat de financiële middelen die beschikbaar zijn gesteld voor de implementatie ontoereikend zijn.

De leden van de D66-fractie en het lid van de OSF-fractie hebben diverse vragen gesteld over de loggegevens. Graag licht ik dat toe. Loggegevens worden verzameld over meldingen die een actieve status hebben. Zodra meldingen de uiterste looptijd hebben bereikt, worden hiervan de gegevens opgenomen in het historisch archief. In de loggegevens is hiervan alleen de statuswijziging op te maken, namelijk dat de melding naar het historisch archief is verplaatst. Over een onjuiste melding worden loggegevens bewaard, met een status 'onjuiste melding', zodat te allen tijde deze wijziging kan worden aangetoond. Voor de bewaartermijn van loggegevens wordt een periode

aangehouden die overeenkomt met de maximale looptijd van een melding in een actieve of historische status. De looptijd van de bewaartermijn bedraagt zeven jaar. Na het verstrijken van deze periode worden de loggegevens definitief verwijderd door de technisch beheerder van de verwijsindex. De loggegevens staan uitsluitend ter beschikking van de Minister voor Jeugd en Gezin.

Aansprakelijkheid, rechtsbescherming en toezicht

In reactie op de vraag van de leden van de CDA-fractie en een soortgelijke vraag van de leden van de SP-fractie en de leden van de GroenLinks-fractie ten aanzien van aansprakelijkheidstelling van professionals, wil ik benadrukken dat dit wetsvoorstel geen verandering aanbrengt of beoogt aan te brengen in het bestaande stelsel van aansprakelijkheden.

In z'n algemeenheid kan worden gesteld dat professionals die handelen volgens hun professionele standaarden zorgvuldig te werk gaan. Een dergelijke professional is ook achteraf in staat om zijn beslissing om wel of niet tot melding over te gaan uit te leggen. Ik meen dan ook dat aansprakelijkstellingen uitzonderingsgevallen zullen zijn. Ik deel de mening van de leden dat de relatie tussen professional en jeugdige zoveel mogelijk uit de sfeer van juridische verhoudingen moeten blijven. Ik meen ook dat dit wetsvoorstel daar juist een bijdrage aan kan leveren, omdat door de introductie van de verwijsindex het onderwerp wel of niet melden bespreekbaar is geworden en daarover meer duidelijkheid komt, zowel voor de professionals als de betrokken jeugdige en zijn ouders. Zoals de leden reeds aangeven is het uiteindelijk de rechter die in een voorkomend geval een oordeel moet geven of er sprake is van onrechtmatig handelen en of er een schadeplicht is. Het staat een ieder vrij om een dergelijke vordering in te stellen. Wellicht ten overvloede wijs ik er nog op dat niet functionerende professionals naar mijn mening in eerste instantie door hun werkgever zouden moeten worden aangepakt. Ik kan dan ook ten volle bevestigen dat het wetsvoorstel, de verwijsindex in het bijzonder, dienstbaar is aan de hulpverlening en geen maatstaf is voor aansprakelijkheidsbeoordeling.

De leden van de VVD-fractie vragen naar de privacy van de jongeren en gezinnen. Op dit punt geldt de Wbp. Ingevolge die wet heeft de jeugdige:

het recht om op de hoogte te worden gesteld van een melding

het recht om te vragen of hij misschien is opgenomen in de verwijsindex

het recht om te vragen uit de verwijsindex te worden verwijderd

het recht om correctie

het recht om bezwaar aan te tekenen en beroep in te stellen tegen opname of handhaving van de melding in de verwijsindex.

De jeugdige of diens ouders moeten hun verzoeken tot inzage of bezwaar richten tot burgemeester en wethouders van de gemeente waar de jeugdige is gemeld aan de verwijsindex.

Het antwoord op de vraag van de leden van de PvdA-fractie of de hulpverlener het recht houdt niet te melden, luidt bevestigend. Voor dit meldrecht is bewust gekozen in het wetsvoorstel omdat daarmee recht wordt gedaan aan de praktijk dat er altijd in alle gevallen een beoordeling gemaakt moet worden van de situatie. Een meldplicht miskent dat, en biedt daarmee een schijnzekerheid waarmee niemand, zeker de praktijk, niet is gediend. Bij een meldplicht moet er namelijk in alle door de wet genoemde gevallen worden gemeld; bij een meldrecht is dat niet het geval en kan meer rekening worden gehouden met de omstandigheden van het individuele geval. Ik kan dit illustreren aan de hand van een voorbeeld. Een minderjarig zwanger meisje zou in het geval van een meldplicht per definitie moeten worden gemeld aan de verwijsindex, ook als dit meisje en de toekomstige vader door hun ouders goed worden opgevangen en begeleid. In het geval van een meldbevoegdheid kan met die omgevingsfactoren rekening worden gehouden en kan een melding achterwege blijven. Op die manier kan ook worden voorkomen dat jeugdigen onnodig in de verwijsindex komen te staan. Niettemin wil ik tevens benadrukken dat het meldrecht niet een bevoegdheid is die een professional zo maar naast zich neer kan leggen, dus 'niet vrijblijvend' om met de woorden van de leden te spreken. Het feit dat de wet een expliciete bepaling hierover bevat, is een heel duidelijk signaal aan de professional, maar ook aan de maatschappij: deze bepaling maakt een einde aan de onzekerheid en onbekendheid die er thans bestaat over het doen van meldingen; de wet – de Wjz – maakt klip en klaar dat er geen juridische beletselen

zijn om te melden. Deze duidelijkheid is zowel goed voor de professional, als voor de burger, die hierdoor weet wat hij van de instanties kan verwachten en ook weet wat de plichten van die instanties zijn en wat zijn eigen rechten zijn. Het meldrecht is in mijn ogen dus een stevig recht. Ik verwacht dat de professional in de zorg (in ruime zin) met dit recht goed zal kunnen omgaan, het in zal zetten waar nodig, maar er ook niet lichtvaardig mee om zal gaan.

Op de vraag naar sancties op niet melden ben ik reeds ingegaan in mijn antwoord op de vraag van de leden van de CDA-fractie over aansprakelijkheidsstelling van professionals.

Het antwoord op de vraag van de leden van de PvdA-fractie of de professional ook het recht heeft om risico's te melden die niet zijn opgenomen in het wetsvoorstel, luidt ontkennend. Dit kan ik als volgt toelichten. Het wetsvoorstel gaat uit van een gesloten systeem. Dit betekent dat een professional een jeugdige uitsluitend aan de verwijsindex kan melden indien hij één of meer van de in artikel 2j, in de Wet op de jeugdzorg genoemde risico's loopt. Het is dus niet mogelijk om jeugdigen op andere gronden dan de in de wet genoemde risico's te melden. Wel zijn de risico's die in artikel 2j zijn opgenomen breed geformuleerd om twee redenen. Ten eerste laat de brede formulering de verschillende beroepsgroepen, die met de verwijsindex te maken krijgen, de ruimte voor een eigen afweging om een jeugdige te melden, door een professional die dichtbij de jeugdige staat. Ten tweede biedt de brede formulering binnen zekere grenzen de mogelijkheid nu nog niet als zodanig geïdentificeerde risico's in de toekomst te herkennen in één van de in artikel 2j opgesomde risico's.

De leden van de SP-fractie en de leden van de GroenLinks-fractie stellen een vraag met betrekking tot de informatieplicht. Conform artikel 34, eerste lid, aanhef en onder b, van de Wbp, moet de betrokken jeugdige en, in voorkomende gevallen, zijn ouders worden geïnformeerd over de verwerking van zijn persoonsgegevens, uiterlijk op het moment van de match. Artikel 2e, derde lid, van het wetsvoorstel stelt dat het college van burgemeester en wethouders hiervoor de verantwoordelijke in de zin van de Wbp is. De praktijk is dat in de afspraken als bedoeld in artikel 2g, van het voorstel, wordt vastgelegd welke instantie uitvoering geeft aan de plicht de betrokkenen te informeren.

Naar aanleiding van de vraag van de leden van de SP-fractie en de leden van de GroenLinks-fractie over het opdragen van de uitvoering van een deel van de Wbp-verplichtingen aan het college van burgemeester en wethouders, het volgende. Voor alle duidelijkheid: het gaat hier om de effectuering van een aantal rechten van een jeugdige die in de verwijsindex is opgenomen, zoals de mogelijkheid om bezwaar te maken tegen de opname en eventueel daartegen in beroep te gaan.

De zogenaamde 'verantwoordelijke' in de zin van de Wbp is ervoor verantwoordelijk dat deze rechten uitgeoefend kunnen worden. Het punt waar het om gaat, is wie als verantwoordelijke wordt aangemerkt. In het wetsvoorstel is de verantwoordelijkheid hiervoor belegd bij burgemeester en wethouders; voor al het overige (zoals het beheer van de verwijsindex en de beveiliging) is de Minister voor Jeugd en Gezin de verantwoordelijke. Hoewel het College bescherming persoonsgegevens zijn opmerking niet heeft toegelicht of onderbouwd, moet ervan worden uitgegaan dat het college kennelijk van mening is dat de verantwoordelijkheid niet kan worden verdeeld over meerdere partijen. Voor deze opvatting kan echter geen steun gevonden worden in de memorie van toelichting op de Wbp, de daaraan ten grondslag liggende privacyrichtlijn en de literatuur. Uit het feit dat in de praktijk vaak één persoon of instantie wordt aangemerkt als verantwoordelijke, mag niet worden afgeleid dat dit per definitie het geval is of zou moeten zijn. Er zijn meerdere opties mogelijk: soms blijkt uit de feitelijke constellatie wie als verantwoordelijke heeft te gelden, maar ook kan er sprake zijn van een gezamenlijke verantwoordelijkheid. Verder is het mogelijk om de verantwoordelijke bij bijzondere wet aan te wijzen. Van deze laatste mogelijkheid is in het wetsvoorstel verwijsindex gebruik gemaakt. Waar het in alle gevallen om gaat – en ik hecht eraan om dat te benadrukken – is dat het voor de betrokkene van wie persoonsgegevens worden verwerkt, duidelijk is bij wie hij moet zijn om zijn rechten te kunnen uitoefenen; nu het wetsvoorstel expliciet regelt wie waarvoor verantwoordelijk is – attribueert in de woorden van de leden van deze leden, wordt ten volle aan deze eis voldaan. Daar komt nog bij dat de voorziening op deze wijze ook laagdrempelig is; jeugdigen en hun ouders kunnen bij hun eigen gemeente terecht in plaats van dat zij zich tot een instantie op (verre) afstand – de Minister voor Jeugd en Gezin – zouden moeten richten. Waar niet aan valt te

ontkomen als iemand gebruik maakt van het recht van bezwaar en beroep is dat er gegevens op tafel moeten komen om in bezwaar en beroep tot een oordeel te kunnen komen. Dat is inherent aan rechtsbescherming; deze zorg van de leden van de SP-fractie kan ik dus niet wegnemen. Overigens rest mij nog op te merken dat de Raad van State kennis heeft genomen van het advies van het College bescherming persoonsgegevens en, althans op dit punt, kennelijk geen reden heeft gezien om hier zelf een opmerking over te maken. Daaruit is door de regering afgeleid dat de Raad de twijfel van het College bescherming persoonsgegevens op dit punt niet deelt.

In reactie op de vraag van de leden van de SP-fractie en de leden van de GroenLinks-fractie naar het toezicht op het gebruik van de verwijfsindex het volgende. Het is inderdaad zo dat het werken met de verwijfsindex onderdeel moet zijn van het professionele handelen van de meldingsbevoegden. Dit betekent dus dat in het kader van het toezicht op het professionele handelen, ook het omgaan met de verwijfsindex wordt meegenomen.

Het al dan niet melden aan de verwijfsindex is dus niet een afzonderlijk voorwerp van toezicht; het gaat altijd om de gehele context van het professionele handelen. In het wetsvoorstel is er daarom voor gekozen aan te sluiten bij het bestaande toezichtskader: daarmee is iedereen (alle betrokken inspecties en de professionals) bekend en dat vergt de minste aanpassingen in werkwijzen. Juist omdat elke inspectie blijft doen wat zij al deed, is dit het meest overzichtelijk en praktisch. Hier kan ik nog aan toevoegen dat in het kader van het wetsvoorstel inzake de centra voor jeugd en gezin (Kamerstukken II 2008/09, 31977) de gemeentelijke samenwerkingsverplichting van artikel 2g van het onderhavige wetsvoorstel nader is uitgewerkt, en dat in dat kader ook is gemeend om een aanvullende bepaling voor het toezicht op te nemen, die erop neerkomt dat op wetsniveau wordt bepaald dat de vijf betrokken inspecties met elkaar afspraken moeten maken over de afstemming van hun werkzaamheden. Hiermee is naar mijn mening een duidelijk en overzichtelijk stelsel van toezicht gecreëerd. Wellicht ten overvloede wijs ik er nog op dat het Cbp uiteraard toeziet op de naleving van de wettelijke eisen die gesteld worden aan het verwerken van persoonsgegevens.

Overig

In reactie op de opmerking van de leden van de VVD-fractie dat de uitvoeringskwesties eerst moeten zijn opgelost, voordat de wet kan worden ingevoerd, wil ik graag verwijzen naar de verschillende wijzen en methoden waarop de implementatie thans wordt ondersteund en die ik in verscheidene paragrafen in deze memorie van antwoord heb toegelicht.

In reactie op de vraag van de leden van de SP-fractie en de leden van de GroenLinks-fractie of het wetsvoorstel ook is voorgelegd aan jongerenorganisaties of de Derde Kamer, kan ik aangeven dat dit niet formeel aan deze instanties is voorgelegd. Wel is het wetsvoorstel gepresenteerd en toegelicht aan het landelijk cliëntenforum jeugdzorg. In die bijeenkomst werd positief gereageerd op de doelstelling van de verwijfsindex.

In reactie op de vraag van de leden van de D66-fractie en het lid van de OSF-fractie naar de mogelijkheid om een meldpunt in te richten voor het tegengaan van onzorgvuldig gebruik van de verwijfsindex en in aanvulling op wat ik hierboven in antwoord op de vragen van de leden van de SP-fractie en de leden van de GroenLinks-fractie al heb gezegd over toezicht, het volgende. Ten eerste biedt het wetsvoorstel een kader voor een zorgvuldige omgang met persoonsgegevens en betrouwbaar gebruik van de verwijfsindex. Zo moeten op grond van de voorgestelde regeling de nodige maatregelen getroffen worden van technische en organisatorische aard om de gegevens die in de verwijfsindex worden verwerkt, te beveiligen tegen verlies of aantasting en tegen onbevoegd gebruik. Dit betekent dat iedere gebruiker die in het kader van de verwijfsindex met persoonsgegevens werkt, gehouden is aan de eisen uit de Wet bescherming persoonsgegevens. Dit houdt in dat hij zorgvuldig met de gegevens moet omgaan. Hiervoor is nadrukkelijk aandacht in de uitvoeringspraktijk in de vorm van de samenwerkingsafspraken waarvan de zorgvuldige omgang met persoonsgegevens onderdeel uit maken. Het gebruik van de verwijfsindex wordt in dat verband gemonitord. Derhalve is het inrichten van een apart meldpunt niet noodzakelijk.

Ik dank de leden van D66-fractie en het lid van de OSF-fractie voor hun redactionele

opmerking bij artikel 2f. De bewuste dubbeling is een zetfout van de SDU en is reeds hersteld bij nota van verbetering.

De Minister voor Jeugd en Gezin,

mr. A. Rouvoet